

معاونت امور توانبخشی
دفتر برنامه ریزی و نظارت مراکز توانبخشی مراقبتی

دستورالعمل تاسیس ، اداره و انحلال
مجتمع مسکونی ویژه سالمندان
(ویژه ۵۰ نفر)

سال ۱۴۰۴

نظر به اینکه بر اساس قانون تشکیل سازمان بهزیستی، ماده ۷ قانون حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت و بند ۹ ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۲۷/۱۱/۸۰ مجلس شورای اسلامی و ماده ۸۰ قانون برنامه پنجساله ششم، صدور پروانه فعالیت برای ایجاد مراکز توانبخشی با هدف گسترش و ارتقاء سطح کیفی ارائه خدمات آموزشی، توانبخشی، مراقبتی به گروه هدف در جهت نیل به توانمند سازی آنان و کاهش تصدی گری دولت، بر عهده سازمان بهزیستی کشور میباشد، این دستور العمل در اجراء قوانین فوق، با هم اندیشی متخصصان و کارشناسان مرتبط در سازمان بهزیستی کشور، در سال ۱۴۰۴ جهت اجرا تنظیم و بازنگری گردیده است.

ماده ۱

تعاریف

- ۱-۱- سالمند: فردی که دارای ۶۰ سال سن و بالاتر باشد.
- ۲-۱- سالمند با حداقل وابستگی: سالمندی که در انجام فعالیت های روزمره زندگی (ADL)، به حداقل کمک و نظارت نیاز داشته و طبق مقیاس بارتل دارای نمره ۷۵-۹۹ می باشد.
- ۳-۱- مجتمع مسکونی ویژه سالمندان: به مکانی گفته می شود که توسط شخص حقیقی یا حقوقی با کسب مجوز از سازمان بهزیستی تأسیس و تحت نظارت و مطابق دستورالعمل های این سازمان به سالمندان واجد شرایط ساکن در واحدهای مجتمع، خدماتی را جهت ایجاد محیطی امن، پویا و مناسب برای زندگی سالمندان فراهم می نماید که ضمن حفظ استقلال و کرامت آنها، خدمات عمومی و تخصصی مورد نیازشان را نیز تامین کند.
- ۴-۱- گروه هدف واجد شرایط: سالمندان با وضعیت پایدار و حداقل وابستگی که نیاز به خدمات مستمر پزشکی و توانبخشی ندارند.

ماده ۲

شرایط و وظایف متقاضیان تاسیس مجتمع (صاحب امتیاز)

۱-۲. شرایط متقاضیان تاسیس مراکز (صاحب امتیاز)

علاوه بر شرایط ومدارک مندرج در دستورالعمل تاسیس، اداره و انحلال مراکز و موسسات غیردولتی تحت نظارت سازمان بهزیستی :

- دارا بودن حداقل ۲۵ سال سن

- سکونت در استان محل تقاضا

- دارا بودن مدرک دکترای پزشکی، دکترای در رشته های مرتبط با بهداشت، دکترای در رشته مدیریت با گرایشهای مدیریت منابع انسانی، آموزشی، کارآفرینی، کارشناسی ارشد مدیریت توانبخشی، سالمندشناسی، مدیریت گردشگری، هتلداری، حداقل کارشناسی در رشته های علوم اجتماعی و جامعه شناسی، پرستاری، فیزیوتراپی، کاردرمانی، سلامت سالمندی، مددکار اجتماعی، روانشناسی، مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، ارتوپدی فنی، گردشگری،

- هتلداری و رشته های مرتبط با توانبخشی.

تبصره ۱: در مواردیکه موسس شخصیت حقوقی باشد باید حداقل یکی از اعضای هیئت مدیره دارای شرایط عمومی و تخصصی متقاضیان دریافت موافقت اصولی باشد.

تبصره ۲: متقاضیانی که علاوه بر نقش موسس دارای شرایط و خواهان پذیرفتن مسئولیت فنی مجتمع باشند، در اولویت قرار دارند.

۲-۲. وظایف دارنده پروانه فعالیت (صاحب امتیاز)

- تعیین و معرفی مسئول فنی واجد شرایط به سازمان بهزیستی
- رعایت موازین حقوقی و قانونی
- پاسخگویی به شکایات مطروحه از مجتمع و افراد شاغل در آن
- رعایت قانون کار جمهوری اسلامی ایران درمورد کارکنان شاغل در مجتمع
- تامین استانداردهای مجتمع اعم از ساختمانی، تجهیزاتی، ایمنی، بهداشتی و ...
- انعقاد قرارداد جهت بیمه مسئولیت فنی برای پرسنل مجتمع
- تامین کلیه مایحتاج و هزینه های مجتمع به پیشنهاد مسئول فنی
- انتخاب متقاضیان ارائه خدمت پس از بررسی مدارک و سوابق کاری
- انعقاد قرارداد با پرسنل واجد شرایط تحت نظارت مسئول فنی
- تقبل مسئولیت صلاحیت تخصصی، اخلاقی و فردی نیروی انسانی در زمان همکاری با مجتمع
- همکاری و فراهم نمودن فرصت های لازم برای نظارت کارشناسان بهزیستی طبق ماده ۲۶
- تشکیل پرونده پرسنلی جهت تمامی کارکنان به صورت جداگانه شامل مدارک شناسایی، فرم قرارداد، مستندات بیمه، گواهی عدم سوء پیشینه، گواهی عدم اعتیاد، گواهی سلامت، گواهی نامه دوره های آموزشی و..
- تبصره ۳: موسس موظف به تامین بیمه مسئولیت فنی در حین انجام خدمت می باشد.
- تبصره ۴: موسس موظف است در هنگام استخدام و جذب نیروی انسانی نسبت به اخذ صلاحیت فردی آنان (گواهی سلامت روان، عدم سوء پیشینه و عدم اعتیاد) اقدام نماید.

ماده ۳

۳-۱. شرایط و شرح وظایف مسئول فنی

الف- شرایط لازم جهت صدور پروانه مسئول فنی

علاوه بر شرایط و مدارک مندرج در دستورالعمل تاسیس، اداره و انحلال مراکز و موسسات غیردولتی تحت نظارت سازمان بهزیستی :

- دارا بودن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی در یکی از رشته‌های مرتبط با علوم توانبخشی (فیزیوتراپی، کاردرمانی، گفتاردرمانی، ارتوپدی فنی، مشاوره توانبخشی)، پیراپزشکی (پرستاری، مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی)، علوم اجتماعی (روانشناسی، مشاوره، مددکاری)، کارشناسی ارشد در رشته مدیریت توانبخشی، سالمند شناسی، سلامت سالمندی و دکترای پزشکی (عمومی یا تخصصی)
- گواهی دو سال سابقه کار از سازمانها یا مراکز معتبر مرتبط با امور توانبخشی
- گواهی صلاحیت علمی و تخصصی به تأیید کمیته تخصصی حوزه معاونت توانبخشی اداره بهزیستی استان
- عدم اشتغال همزمان در کلیه دستگاه‌ها و نهادهای و واحدهای اداری، نظامی، انتظامی، قضایی، تولیدی و خدماتی و صنفی
- تبصره ۵: متخصصین طب سالمندی، پزشکان دوره دیده طب سالمندی و کارشناسان ارشد و بالاتر دوره دیده سالمند شناسی در اولویت قرار دارند.
- تبصره ۶: مسئول فنی می تواند با معرفی جانشین واجد شرایط و کسب موافقت از بهزیستی استان مطابق قوانین و مقررات از مرخصی استفاده نماید. جانشین معرفی شده، در مدت تصدی دارای اختیارات، وظایف و مسئولیت های مسئول فنی بوده و در مقابل بهزیستی و دیگر مراجع ذیصلاح قانونی پاسخگو می باشد.

ب. وظایف مسئول فنی مجتمع :

مسئول فنی مرکز علاوه بر رعایت موارد مندرج در آئین نامه داخلی ماده ۲۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت موظف به رعایت موارد ذیل می باشد :

- اداره امور داخلی مرکز
- حضور فعال و مستمر در ساعات اداری و آنکال در ساعات غیر اداری و حضور در صورت نیاز و ضرورت در سایر اوقات شبانه روز
- هماهنگی و برنامه ریزی حضور پرسنل در شیفت‌های کاری
- پیگیری و نظارت بر انجام شرح وظایف پرسنل تعریف شده در مجتمع .
- هماهنگی و برنامه ریزی جهت برنامه های مجتمع با توجه به شرایط و توانمندی های سالمندان
- اعلام نیاز های مجتمع به مؤسس و درخواست تأمین آنها
- اعلام بیماری های مشمول گزارش طبق دستورالعمل های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به بهزیستی شهرستان

- ارسال گزارش کتبی فوت خدمت گیرندگان در مجتمع با ذکر زمان و علل فوت به بهزیستی شهرستان
- ثبت گزارش روزانه و حفظ مستندات مربوطه
- نظارت دقیق بر تشکیل پرونده های پرسنلی ، همچنین پرونده های گروه هدف در مجتمع و درج اقدامات به عمل آمده و خدمات ارائه شده در آنها
- همکاری با کارشناسان ناظر تخصصی و عمومی مطابق با دستورالعمل تاسیس، اداره و انحلال مراکز و موسسات غیردولتی تحت نظارت سازمان بهزیستی :
- انجام مکاتبات رسمی و اداری
- رعایت و تسلط کامل بر مفاد کلیه دستورالعملها، ضوابط و مقررات ابلاغی از سازمان
- بررسی و رسیدگی به شکایات مطروحه از مرکز که در حوزه اختیارات مسئول فنی قرار دارد
- نصب اسامی پرسنل در اتاق مسئول فنی، برنامه کاری و برنامه روزانه مجتمع
- حفظ حریم شخصی و برخورد مناسب و توأم با تکریم گروه هدف
- اخذ تصمیمات لازم در ارتباط با امور مرتبط با نیازهای گروه هدف با توجه به گزارشات ارائه شده توسط مسئولین شیفت ها
- برنامه ریزی جهت آگاه سازی کارکنان جدید الوارد به مقررات اداری و استانداردهای مراقبتی و توانبخشی
- برنامه ریزی به منظور تقسیم کار برای کلیه پرسنل بخش بر اساس نیاز گروه هدف
- کنترل و نظارت بر نحوه پذیرش و ترخیص گروه هدف
- رصد فیلمهای دوربینهای مدار بسته و درج گزارش روزانه مشاهدات
- اطلاع رسانی به هنگام در مواقع بروز حادثه و بیماری در مرکز به مرکز حوادث و فوریت های پزشکی

ماده ۴

مقررات عمومی

- فهرست اسامی کارکنان شاغل ، ساعات کار باید در اتاق مسئول فنی مرکز در تابلویی نصب گردد.
- مرکز موظف است جهت تمامی گروه هدف پرونده هایی شامل بخش توانبخشی، پزشکی، اجتماعی و روانشناسی را به صورت جداگانه تشکیل دهد .
- مرکز موظف است جهت تمامی کارکنان ، پرونده پرسنلی به صورت جداگانه شامل مدارک شناسایی ، فرم قرارداد، مستندات بیمه ، گواهی عدم سوء پیشینه، گواهی عدم اعتیاد، گواهی سلامت روان ، گواهی نامه دوره های آموزشی و... تشکیل دهد .
- کلیه کارکنان مرکز می بایست دارای فرم قرارداد با مرکز و مستندات بیمه باشند.
- شرح وظایف هر یک از نیروهای انسانی در چهارچوب قوانین و مقررات دستورالعملهای سازمان بهزیستی کشوری باشد.

- پس از صدور پروانه فعالیت، واگذاری واحدهای ساختمان مجتمع به متقاضیان واجد شرایط بصورت استیجاری می باشد.

- مفاد قرار داد بایستی تابع ضوابط و مقررات موجر و مستاجر باشد .

- شارژ خدمات برای هر یک از سالمندان بر اساس خدمات درخواستی آنها در چارچوب خدمات مندرج در دستورالعمل تعریف می شود.

- سازمان بهزیستی کشور سالیانه تعرفه خدمات توانبخشی و مراقبتی را تعیین و به استان ها ابلاغ خواهد نمود.

- اجاره بهای هر واحد در مجتمع مسکونی براساس قیمت کارشناسی رسمی دادگستری هر منطقه تعیین شده و براساس نیاز و درخواست هر سالمند ساکن مجتمع ، سایر خدمات توانبخشی ، مراقبتی و رفاهی قابل ارائه مطابق دستورالعمل از قبیل تهیه غذا ، ویزیت پزشک ، نیاز به مراقب ، خدمات توانبخشی و تعریف و شارژ خدمات برای هر یک از سالمندان براساس موارد درخواستی آنان مطابق با هزینه تمام شده یا مصوب هر درخواست براساس مستندات مازاد بر تعرفه محاسبه می گردد .

ماده ۵

شرایط اختصاصی پذیرش، ضوابط پذیرش

سالمندان واجد شرایط سکونت در مجتمع مسکونی (شرایط ساکنین) :

سالمندان با وضعیت پایدار که نیاز به خدمات مستمر پزشکی و توانبخشی مراکز توانبخشی و مراقبتی شبانه روزی ندارند. تبصره ۷ : پذیرش سالمندان فاقد شرایط تهدید کننده و بدو نیاز به خدمات بیمارستانی که نیازمند خدمات مستمر پزشکی و توانبخشی هستند، در صورت تامین مراقب از سوی سالمند یا خانواده بلامانع می باشد .

تبصره ۸ : سالمندان دارای تحریکات روانی یا رفتارهای مخرب واجد شرایط سکونت نمی باشند.

تبصره ۹ : ادارات بهزیستی شهرستان ها موظفند اطلاعات لازم در خصوص شرایط، نوع و میزان خدماتی که مجتمع مسکونی ویژه سالمندان ملزم به ارائه آن می باشد را به کلیه متقاضیان پذیرش در مراکز مذکور اعلام نماید.

ماده ۶

نیروی انسانی مورد نیاز مجتمع مسکونی

۱- مسئول فنی یک نفر هر روز در ساعات اداری، در سایر ساعات جانشین مسئول فنی با معرفی وی به شهرستان و استان

و تایید کتبی جانشین توسط بهزیستی استان

۲- مددکار اجتماعی یک نفر دو روز در هفته

۳- روانشناس یک نفر دو روز در هفته

۴- کارشناس تغذیه یک نفر یک روز در ماه

۵- کارشناس توانبخشی حسب نیاز براساس دستور پزشک

۶- مربی ورزشی آشنا به مسائل دوران سالمندی یک نفر یک روز در هفته

۷- خدمه حداقل ۵ نفر در هر شیفت با مدرک تحصیلی حداقل دیپلم

۸- سرایدار یک نفر ۲۴ ساعته یا نگهبان در هر شیفت یک نفر

۹- آشپز یک نفر

۱۰- کمک آشپز یک نفر

۱۱- مسئول خرید یک نفر

تبصره ۱۰: حضور مددکار اجتماعی و روانشناس در مجتمع می‌بایست در روزهای مختلف برنامه‌ریزی گردد.

تبصره ۱۱: خدمه مجتمع مسکونی در شروع اشتغال ملزم به گذراندن دوره آموزشی تئوری و عملی به مدت ۴۰ ساعت بر اساس منابع مدون و سرفصل‌های آموزشی اصول مراقبت از سالمند، مهارت‌های امدادی، ایمنی، کمک‌های اولیه و آداب معاشرت با همکاری مجتمع توسط کارشناسان تخصصی خبره سازمان بهزیستی و ارگان‌های ذیربط یا در مراکز معتبر برگزارکننده دوره آموزشی (موسسه علمی کاربردی، جهاد دانشگاهی و ...) می‌باشند.

ماده ۷

ویژگی‌های محیطی مجتمع مسکونی

مجتمع مسکونی سالمندان باید دارای ویژگی‌های زیر باشد:

- در منطقه آرام شهری، به دور از سرو صدای ترافیک یا دیگر صداهای آزاردهنده
- تامین محل سکونت امن و راحت برای زندگی سالمندان
- دارای طراحی مناسب و مناسب سازی شده برای تردد آسان داخل و خارج محل سکونت (مانند راه‌های شیب‌دار و دستگیره‌های کمکی)
- ارائه خدمات نظافت و نگهداری
- تامین تغذیه سالمندان با رژیم غذایی مناسب
- دارای فضاهای عمومی به ویژه فضاهای سبز برای تعامل اجتماعی و گذران اوقات فراغت
- تدارک برنامه‌های تفریحی و ورزشی
- دارا بودن سیستم حمل و نقل مناسب برای تردد سالمندان

برای پیشگیری از چالش‌های احتمالی شامل کاهش ارتباط با خانواده، محدود شدن ارتباط با نسل‌های جوان تر و حس جدا شدن از جامعه باید موارد ذیل تامین شوند.

- فراهم کردن امکان ملاقات با خانواده‌ها
- رفت و آمد آزادانه سالمندان
- امکان شرکت در دوره‌های خانوادگی

- برگزاری اردوهای تفریحی
- امکان اقامت مراقب عضو خانواده به همراه سالمند در واحد اقامتی غیر مشترک

ماده ۸

شرایط ساختمان / فضای فیزیکی و تجهیزات

- تعداد واحدهای یک مجتمع مسکونی حداقل ۱۰ واحد و حداکثر ۲۰ واحد
- ساختمان باید از نظر استحکام در مقابل حوادث غیر مترقبه و احتمالی از مقاومت مناسبی برخوردار بوده و برگه استحکام بنای معتبر برای ساختمان صادر شده باشد.
- طراحی واحدهای مختلف یک مجتمع مسکونی در متراژهای مختلف بصورت یک خوابه، دو خوابه و سه خوابه خصوصی (فردی)، اقامت زوجین یا اقامت چند دوست) و دو خوابه و سه خوابه نیمه خصوصی (اقامت افراد بدون نسبت فAMILI یا آشنایی)
- طراحی واحدها با فضای مناسب برای سالمندان به منظور حداقل وابستگی با ایجاد سینک ظرفشویی و فراهم نمودن چای ساز، ماکروفر، یخچال، ماشین لباسشویی کوچک
- تبصره ۱۲: در واحدهای دارای فضای آشپزخانه، استفاده از اجاق گاز ممنوع می باشد.
- طراحی واحدهای یک نفره در متراژ ۴۰ مترمربع، واحدهای دو نفره در متراژ ۶۰ مترمربع و واحدهای سه نفره در متراژ ۸۰ مترمربع
- دارای فضای فیزیکی مشترک (عمومی) در هر طبقه با اتاق نشیمن، اتاق مطالعه، آشپزخانه با تجهیزات و رعایت کامل اصول ایمنی برای مطالعه و مشارکت سالمندان در انجام فعالیت های روزمره از جمله گذران اوقات فراغت و پخت و پز و ...
- دارای اتاق مسئول فنی دارای تجهیزات ثبت الکترونیک مشخصات افراد مقیم و وضعیت سلامت، اقتصادی و اجتماعی هر سالمند، به همراه آدرس، شماره تلفن و نحوه برقراری ارتباط فوری با افراد نزدیک سالمند
- دارای اتاق مشاوره روانشناسی و مددکاری
- دارای فضای توانبخشی جهت ارائه خدمات فیزیوتراپی و کاردرمانی برای درمان اختلالات شایع دوران سالمندی
- دارای اتاق نگهداری یا سرایدار
- دارای فضای فیزیکی مشترک (عمومی) در هر طبقه مجهز به ماشین های لباسشویی جهت مشارکت سالمند در شست و شوی لباس های شخصی
- واحدها به صورت مبله یا چیدمان آزاد با وسایل شخصی ساکنین بنا به درخواست سالمند
- دارای نور مناسب و پنجره های دو جداره با مبلمان و اثاثیه مناسب
- دارای زنگ درخواست کمک در هر واحد و سیستم حرارتی و برودتی مرکزی

- وجود وسایل اطفای حریق دارای کنترل فنی و بررسی ادواری بادرچ تاریخ و مشخصات بازدیدکننده در تمام طبقات و بخش های مختلف مجتمع اعم از بخش های اقامتی، اداری، آشپزخانه، انباری ها، تاسیسات و نگهبانی
- تبصره ۱۳ : نصب تجهیزات اعلام حریق (تجهیزات آشکارساز ، اعلام و ...) در کلیه فضاهای مجتمع مسکونی الزامی است.
- چراغ اتاق ها، دارای نور مناسب باشد و به صورت ایمن در سقف نصب شود. در ساعات محدودیت روشنایی (شب) همواره باید نور ملایم و مناسب برای یافتن مسیر وجود داشته باشد.
- تجهیزات روشنایی اضطراری در ساختمان نصب گردد.
- تراز کف در طرفین کلیه درها یکی بوده و حداکثر ارتفاع آستانه ۲ سانتی متر می باشد.
- حداقل عرض مفید بازشو درهای فضاهای مورد استفاده سالمندان باید ۹۰ سانتی متر باشد.
- نصب دستگاه های هواکش جهت تهویه در کلیه اتاق ها، سالن ها، سرویس های بهداشتی، آشپزخانه، حمام و رختشویخانه متناسب با فضای مورد نظر الزامی است.
- معابر خروجی آب و فاضلاب کلیه نقاط ساختمان باید دارای تخلیه مناسب باشد.
- نقاط پرتگاهی باید دارای حفاظ مناسب و ایمن باشد.
- نصب توری بر روی کلیه پنجره های ساختمان الزامی است. همچنین درهایی که به فضای باز راه دارند بایستی توری داشته باشند.
- نرده های محافظ برای نقاط پرتگاهی مانند پنجره ها ، تراس ها و پشت بام و ... تعبیه شود.
- زنگ درخواست کمک، دستگیره کمکی و سطوح غیر لغزنده در تمام سرویس های بهداشتی وجود داشته باشد و سرویس های بهداشتی جهت تردد آسان ویلچر و مناسب سازی جهت امنیت و تسهیل دسترسی سالمند به ملزومات مطابق ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای افراد دارای معلولیت طراحی گردد.
- از در مجهز به سیستم دزدگیر استفاده شود.
- دستگیره های کمکی در راهروها و سالن های عمومی برای کمک به راه رفتن ساکنین وجود داشته باشد و به طور کلی مناسب سازی زمین و دیوارهای واحدها مطابق با اصول استاندارد انجام شود.
- فضای باز جهت مصاحبت و پیاده روی سالمندان، فاقد مسیر سنگلاخ، دارای باغچه و درخت با آلاچیق جهت فعالیت های تفریحی و اوقات فراغت (باغبانی و) وجود داشته باشد.
- آشپزخانه مرکزی و سالن غذاخوری جهت سرو غذا برای سالمندان مهیا باشد.
- وجود فضای کافی و استاندارد در کلیه واحدها (اتاق ها، سرویس های بهداشتی و حمام و) برای جابجا کردن صندلی چرخدار مطابق ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای افراد دارای معلولیت فراهم گردد.
- خط تلفن ثابت مستقل در هر واحد خصوصی و هر اتاق واحد نیمه خصوصی وجود داشته باشد.
- تضاد رنگ ها بر اساس اصول علمی در واحدها و عدم وجود اختلاف سطح بین اتاق ها ، سالن و سرویس های بهداشتی جهت حفظ ایمنی سالمند و جلوگیری از خطراتادن (fall) رعایت شود.

- فضای ورزشی و تفریحی برای سالمندان (از جمله سونا، جکوزی و...) مهیا گردد.
 - تابلوی اعلانات بزرگ در لابی ساختمان جهت اطلاع سالمندان از اخبار، قوانین و مطالب کاربردی در خصوص شیوه زندگی سالم و سالمندی زیبا نصب گردد.
 - صندوق مخصوص برای نامه ها و مرسولات سالمند نصب گردد.
 - ساختمان سالانه از نظر امنیت در برابر آتش، زلزله و دیگر حوادث بررسی گردد.
 - مسیرهای خروج اضطراری و امکانات اطفاء حریق برای ساختمان در نظر گرفته شود.
 - وسایل کمک های اولیه و اورژانس و زنگ های خطر مناسب در ساختمان جهت اطلاع رسانی فوری و ارائه خدمات اورژانسی به سالمند تعبیه شود.
 - مجتمع بیش از یک طبقه باید دارای آسانسور و یا بالابرایمن با فضای کافی جهت استفاده از ویلچر باشد. در صورت وجود آسانسور بازرسی فنی دوره ای توسط شرکت های معتبر بر روی آسانسورها انجام گردد.
 - کلیدها و پریزهای برق ایمن و مطابق با استانداردهای ملی باشد.
 - نصب علائم، پرچسب ها، موانع و هشدارهای مربوط به خطرات الکتریکی الزامی است.
 - نصب علائم، پرچسب ها، موانع و هشدارهای مربوط به ورود به مکان های ممنوعه و یا پرخطر الزامی است.
 - سیستم حرارتی و برودتی مرکز باید مطابق استاندارد های ملی مربوطه بوده و از تجهیزات دارای علامت استاندارد استفاده گردد.
 - شیر های آب واحدها به ویژه در توالت ها، دستشویی ها و حمام ها باید دارای نشانه گرم و سرد که با رنگ قرمز و آبی مشخص شده بوده و علامت گذاری شده باشند. به منظور پیشگیری از آسیب های پوستی استفاده از شیرهای اهرمی یا شیرهایی که قابلیت تنظیم دما از قبل را داشته باشند توصیه می شود.
 - قفل در سرویس های بهداشتی و حمام ها باید از داخل قفل شود و در عین حال قابل باز شدن از خارج در مواقع اضطراری باشد.
 - دیوارهای مربوط به سرویس های بهداشتی، حمام، انبار و آشپزخانه تا سقف باید کاشی کاری باشد.
 - آب آشامیدنی در ساختمان باید کاملاً بهداشتی و قابل شرب باشد.
 - ساختمان از نظر بهداشت محیط باید طبق نظر کارشناس بهداشت بررسی و اقدامات لازم صورت پذیرد.
 - کلیه بخش های مرکز به جز سرویس های بهداشتی، حمام و محل تعویض لباس باید مجهز به دوربین مداربسته بوده و باید ورود و خروج به دستشویی، حمام و محل تعویض لباس تحت پوشش دوربین باشد. در نصب دوربین مدار بسته باید الزامات امنیتی و اطلاعات مطابق دستورالعمل ضوابط و مقررات مربوطه رعایت شود.
 - ثبت ورود و خروج برای خانواده، آشنایان و دوستان الزامی است .
- تبصره ۱۲: در واحدهای دو خوابه و سه خوابه، درب یک اتاق نباید به داخل اتاق دیگر باز شود .
- یادآوری: بدیهی است مجتمع مسکونی علاوه بر فضای مورد اشاره در بندهای فوق باید دارای آشپزخانه و رختشویخانه مرکزی و انبار نیز باشد.

خدمات

- ۱- پیگیری انجام آزمایش‌های بالینی و درمانی بر حسب نیاز
- ۲- برنامه ریزی جهت امور فوق برنامه و فعالیت‌های تفریحی
- ۳- هماهنگی جهت مراجعه سالمندان به پزشک با توجه به بیماری زمینه ای و برنامه ریزی و ایجاد هماهنگی جهت حضور یا ارجاع به پزشکان تخصصی مورد نیاز
- ۴- برنامه ریزی در خصوص واکسیناسیون سالمندان بر حسب نیاز (آنفلانزا، هپاتیت و ...)
- ۵- مهیا نمودن داروهای مورد نیاز سالمندان بر اساس تجویز پزشک
- ۶- دسترسی آسان به پرستار مجرب و آموزش دیده در صورت نیاز
- ۷- امکان برقراری تماس فوری با پزشک در موارد اضطراری
- ۸- دسترسی آسان به خدمات توانبخشی اعم از فیزیوتراپی و کاردرمانی و برای درمان اختلالات شایع و معمول دوران سالمندی در صورت نیاز
- ۹- ارائه خدمات مراقبتی بهداشتی به سالمند در صورت نیاز (بهداشت پوست ، دهان و دندان و)
- ۱۰- فراهم نمودن سرویس رفت و آمد جهت ویزیت های پزشکی و توانبخشی
- ۱۱- هماهنگی با نزدیک ترین بیمارستان برای پذیرش سالمندان اورژانسی
- ۱۲- هماهنگی با کلینیک های تخصصی درمانی توانبخشی جهت ارائه خدمات در صورت نیاز
- ۱۳- دسترسی آسان به مددکار اجتماعی در صورت نیاز
- ۱۴- حضور مددکار اجتماعی دو روز در هفته در محل مجتمع مسکونی الزامی است.
- ۱۵- دسترسی آسان به روانشناس در صورت نیاز
- ۱۶- حضور روانشناس دو روز در ماه در محل مجتمع مسکونی الزامی است.
- ۱۷- نظارت روزانه بر وضعیت سلامت عمومی سالمند در طول روز توسط پرسنل مرکز
- ۱۸- مستندسازی ارائه کلیه خدمات اعم از پزشکی، توانبخشی، روانشناسی، مددکاری و تغذیه و..... با ذکر نام و مشخصات سالمند و تأییدیه وی
- ۱۹- حضور نیروی انسانی مراقب اختصاصی شبانه روزی که توسط خانواده برای سالمند تامین شده است، در مجتمع مسکونی بلامانع می باشد.
- ۲۰- فراهم نمودن تغذیه دلپذیر و متنوع بر اساس اصول تغذیه برای سالمند (رعایت کامل رژیم غذایی سالمندان)
- ۲۱- مرتب کردن تخت به صورت روزانه، تعویض و شستشوی البسه به طور منظم
- ۲۲- فراهم نمودن سرویس رفت و آمد جهت شرکت در برنامه های اجتماعی (امکان مشارکت سالمند در مراسم مذهبی ، تفریحی یا خانوادگی در خارج از مجتمع مسکونی برای وی)

- ۲۳- فراهم نمودن برنامه های مناسب برای تعطیلات، اعیاد و روزهای تولد سالمندان
- ۲۴- فراهم نمودن برنامه های آموزشی شیوه زندگی سالم
- ۲۵- تدارک برنامه های ورزشی برای سالمندان
- ۲۶- فراهم نمودن کتاب های مورد علاقه سالمندان در کتابخانه مجتمع مسکونی و تشویق سالمندان به مطالعه
- ۲۷- تدارک بازی های فکری گروهی برای سالمندان در اوقات فراغت
- ۲۸- همراهی با سالمند جهت پیاده روی روزانه خارج از ساختمان و خرید مایحتاج با هدف مشارکت فعال سالمند در اجتماع

ماده ۱۰

تجهیزات اداری

- لوازم اداری شامل میز و صندلی مناسب، حداقل یک دستگاه رایانه، حداقل یک خط تلفن ثابت و یک خط تلفن همراه و فاکس مستقل
- سیستم بایگانی جهت نگهداری پرونده های ساکنین و کارکنان
- لوازم التحریر مصرفی، تابلوی اعلانات و سایر وسایل مورد نیاز
- وسایل و تجهیزات آشپزخانه اعم از اجاق گاز، یخچال، فریزر، وسایل و ظروف غذاخوری و
- یادآوری: تمام وسایل برقی موجود در آشپزخانه به سیستم ارت (اتصال به زمین) مجهز گردد.
- وسایل و تجهیزات عمومی شامل سیستم گرمایشی و سرمایشی استاندارد، چراغ های اضطراری با باتری های شارژی و منبع آب اضطراری متصل به شبکه لوله کشی در مراکز شبانه روزی، وسایل اطفاء حریق، جعبه کمک های اولیه، وسایل صوتی و تصویری
- تجهیزات فضای رختشویخانه شامل ماشین لباسشویی، خشک کن، دستگاه ضد عفونی کننده البسه و سکو/ قفسه و چوب لباسی مناسب و کافی برای مرتب کردن، خشک کردن و انبارالبسه و ملحفه
- یادآوری: فضای مناسب و کافی برای مرتب کردن، خشک کردن و نگهداری لباس ها و همچنین فضاهای مناسب جداگانه برای لباس های تمیز و کثیف تعبیه شود.

ماده ۱۱

نظارت

کمیته نظارت تخصصی حوزه توانبخشی استان

به منظور هماهنگی های درون و برون سازمانی و نیز تصمیم گیری های کلان استانی در زمینه امور مرتبط با ارائه خدمات توانبخشی، کمیته نظارت تخصصی استانی در مرکز استان تشکیل خواهد شد. کمیته مذکور متشکل از معاون امور

توانبخشی بهزیستی استان (رئیس کمیته)، کارشناسان مرتبط در معاونت توانبخشی، نماینده رسمی تشکل استانی وابسته به انجمن عالی مراکز و در صورت نیاز رئیس اداره بهزیستی شهرستان مربوطه می‌باشد.

تبصره ۱۴: در صورت ضرورت از نماینده مرکز توانبخشی جهت شرکت در کمیته دعوت به عمل می‌آید.

وظایف و اختیارات اعضای کمیته نظارت تخصصی معاونت توانبخشی بهزیستی استان

- ۱- اخذ تاییدیه بهزیستی کشور جهت تاسیس مجتمع، بررسی صلاحیت تخصصی کلیه متقاضیان حقیقی و حقوقی تاسیس مجتمع و مسئول فنی مجتمع و اعلام نفرت برگزیده به کمیسیون ماده ۲۶
 - ۲- بررسی و تأیید نام و نشان صاحب امتیاز و موقعیت جغرافیایی مکان در نظر گرفته شده
 - ۳- نظارت بر نحوه کار، رعایت ضوابط و مقررات جاری، استانداردهای خدمات و الگوی کار ابلاغ شده، تغییر محل و نحوه کار مسئول فنی
 - ۴- اعلام نظر در خصوص وضعیت ساختمان، تجهیزات، وضعیت بهداشتی، نیروی انسانی و ... (پس از صدور موافقت اصولی و قبل از صدور پروانه فعالیت) و انطباق آن با مفاد این دستورالعمل و ارائه گزارش به کمیسیون استانی ماده ۲۶
 - ۵- نظارت بر ارزیابی، ارزشیابی و درجه بندی مجتمع ها و رسیدگی به شکایات ارسالی در خصوص توانخواهان و پرسنل
 - ۶- نظارت بر اجرای دستورالعمل های ابلاغی در مورد مجتمع مسکونی ویژه سالمندان
 - ۷- بررسی روند رسیدگی به تخلفات مطابق با دستورالعمل تاسیس، اداره و انحلال مراکز غیردولتی تحت نظارت سازمان بهزیستی داخلی ماده ۲۶
 - ۸- نظارت بر روند بازدید از مجتمع ها توسط کارشناسان استان
 - ۹- نظارت بر عملکرد مجتمع، رعایت ضوابط و مقررات جاری، اجرای استانداردهای خدمات و الگوی کار ابلاغ شده
 - ۱۰- ارسال گزارش کامل از وضعیت مجتمع مسکونی به حوزه معاونت توانبخشی بهزیستی کشور
 - ۱۱- بررسی عملکرد مجتمع و تصمیم گیری و اعلام نظر به کمیسیون ماده ۲۶ در خصوص تمدید پروانه فعالیت مجتمع
 - **کمیته نظارت تخصصی شهرستان**
به منظور نظارت بر عملکرد مجتمع ها، کمیته ای متشکل از رئیس بهزیستی شهرستان (رئیس کمیته)، مسئول امور توانبخشی، کارشناس ناظر توانبخشی شهرستان و در صورت نیاز نماینده مجتمع های مسکونی به دعوت رئیس کمیته در مرکز بهزیستی شهرستان تشکیل خواهد شد. این کمیته هماهنگ با کمیته استانی فعالیت خواهد داشت.
 - **شرح وظایف کمیته نظارت تخصصی شهرستان**
 - ۱- ثبت بانک اطلاعاتی سالمندان پشت نوبت دریافت ارائه خدمات توانبخشی در مجتمع های مسکونی
 - ۲- هماهنگی لازم با کمیته نظارت استان جهت نظارت لازم در زمینه عملکرد مجتمع مسکونی ویژه سالمندان
 - ۳- ارسال گزارش از مجتمع به حوزه توانبخشی استان
 - ۴- نظارت بر اجرای دستورالعمل های ابلاغی در مورد مجتمع مسکونی ویژه سالمندان
- تبصره ۱۵: فرایند رسیدگی به تخلفات مجتمع مسکونی ویژه سالمندان مطابق با فرایند رسیدگی به تخلفات موسسات و مراکز غیردولتی می‌باشد.

ماده ۱۲

ارزیابی و ارزشیابی

حداقل هر سه ماه یک بار توسط کارشناس ناظر شهرستان ارزیابی و هر سال یک بار توسط تیم کارشناسی بهزیستی استان طبق دستور العمل ارزشیابی ارسالی از سوی معاونت امور توانبخشی کشور مورد بازدید و ارزشیابی قرار می گیرند و پس از تجزیه و تحلیل نتایج و تأیید نمره ارزشیابی در کمیته نظارت تخصصی استان، رتبه مجتمع های مسکونی تعیین و به صورت کتبی به مرکز مربوطه ابلاغ و جهت درج در بانک اطلاعاتی به دفتر مربوطه در بهزیستی کشور ارسال خواهد گردید. بدیهی است رتبه بندی مجتمع های مسکونی در تخصیص تسهیلات تأثیرگذار خواهد بود.

تبصره ۱۶ : بدیهی است کمیته نظارت تخصصی استان می تواند با گزارش کارشناس ناظر شهرستان مبنی برافت یا ارتقاء کمی و کیفی خدمات مجتمع های مسکونی، ارزشیابی مجدد انجام دهد.

تبصره ۱۷ : جهت کیفی سازی فرایند ارزشیابی حتی المقدور سعی شود ترکیب اعضای تیم ارزشیابی و درجه بندی مجتمع های مسکونی از کارشناسان متخصص در رشته های مختلف توانبخشی و نماینده تشکل استانی وابسته به انجمن عالی مراکز تشکیل گردد.

تبصره ۱۸ : در صورت اعتراض صاحب امتیاز مجتمع مسکونی به نتیجه ارزشیابی سالیانه، مراتب در کمیته نظارت توانبخشی استان با حضور نماینده مراکز غیر دولتی و صاحب امتیاز خانه قابل بررسی و تجدید نظر خواهد بود.

ماده ۱۳

این دستورالعمل در ۱۳ ماده و ۱۸ تبصره توسط حوزه معاونت امور توانبخشی، دفتر برنامه ریزی و نظارت مراکز توانبخشی مراقبتی تهیه و در سال ۱۴۰۴ در شورای مدیران حوزه معاونت امور توانبخشی کشور به تصویب رسید و هرگونه تغییر در آن مستلزم تأیید مجدد شورای مذکور می باشد.